

L'OBRA DE JOAN CEREROLS AL FONDS VERDÚ DE LA BIBLIOTECA DE CATALUNYA. EL PARE DAVID PUJOL I LA PUBLICACIÓ A *MESTRES DE L'ESCOLANIA DE MONTSERRAT*

JOSEP M. SALISI I CLOS

Conservatori Superior de Música del Liceu

RESUM

Dins el Fons Verdú de la Biblioteca de Catalunya (BC), s'hi troben una vintena de composicions de Joan Cererols, contingudes en dos dels tres manuscrits que el conformen. Les còpies de les obres de Cererols són fruit de la mà de Josep Segarra Colom, prevere a l'església verdunina l'últim quart del segle XVII.

Les composicions del mestre montserratí foren copiades pel pare David Pujol el 1931, i el 1934 els manuscrits musicals arribaren a l'actual Biblioteca de Catalunya gràcies a Higiní Anglès, i avui dia es troben dins el genèric de Fons Verdú. Més endavant, la majoria de les obres verdunines de Joan Cererols foren publicades pel mateix Pujol dins la col·lecció *Mestres de l'Escolania de Montserrat*.

PARAULES CLAU: música, Montserrat, Biblioteca de Catalunya, Cererols, Verdú.

THE WORK OF JOAN CEREROLS IN THE VERDÚ HOLDINGS OF THE NATIONAL LIBRARY OF CATALONIA: FATHER DAVID PUJOL AND PUBLICATION IN THE *MESTRES DE L'ESCOLANIA DE MONTSERRAT* SERIES

ABSTRACT

The Verdú holdings of the National Library of Catalonia contain around twenty compositions by Joan Cererols, which are found in two of the three manuscripts that form these holdings. The copies of Cererols' works were done by Josep Segarra Colom, the presbyter of the church of Verdú in the last quarter of the 17th century.

The compositions of Cererols, who was the master of the Montserrat music school, were recopied by Father David Pujol in 1931 and the musical manuscripts were taken by

Higini Anglès to today's National Library of Catalonia in 1934. They are now found in the general section of the Verdú holdings. Subsequently, most of Joan Cererols' works from Verdú were published by Pujol in the series *Mestres de l'Escolania de Montserrat* (Masters of the Montserrat Music School).

KEYWORDS: music, Montserrat, National Library of Catalonia, Cererols, Verdú.

PRESENTACIÓ

La documentació musical sempre ha estat envoltada d'interès, ja sigui pels investigadors i estudiosos, com pels intèrprets, i això té com a resultat final la intenció de saber més sobre les composicions musicals estudiades, així com el fet de donar-les a conèixer en publicacions i fer-les presents tant en audicions com en gravacions.

Poques vegades s'arriba a conèixer com de rellevant ha estat la documentació musical en els distints processos històrics que ha viscut. En aquest sentit, «algú» va tenir interès a escriure-les —el mateix compositor—, el copista a copiar-les, el col·lector a col·lectar-les, l'arxiver a conservar-les, l'investigador a descobrir-les i estudiar-les, i els músics pràctics a donar-los vida. Sovint desconeixem quin valor, i amb quins criteris, ha merescut la documentació musical al llarg del temps i en el decurs d'aquests distints processos.

Aquest treball tracta justament sobre aquests fets i pren com a punt de partida les obres de Joan Cererols del Fons Verdú, de la manera com es col·lectaren, com es copiaren, on i com es conservaren i, posteriorment, l'interès que conduí el pare David Pujol a publicar-les dins la col·lecció *Mestres de l'Escolania de Montserrat*. Els cinc volums que enceten la col·lecció montserratina contenen un bon nombre de composicions d'aquest mestre montserratí que es troben al Fons Verdú actual. Es tracta de l'estudi de les obres dins d'aquest fons, la trajectòria que sofriren i la publicació posterior.

LES OBRES DE JOAN CEREROLS I LA SEVA CONSERVACIÓ A L'ARXIU PARROQUIAL DE VERDÚ

El fons arxivístic parroquial de Verdú és destacable perquè conté una àmplia documentació que va des del segle XII fins al segle XIX.¹ Un dels trets que més sobresurten són els llibres sacramentals, ininterromputs des del 1417, molt temps abans de la normativa de Trento referent a la documentació sacramental, els *quinque libris*, i només superada un any d'antiguitat per una partida de naixement a Lleida, considerades aquestes dues les més antigues de la Península.

1. Miquel Àngel FARRÉ TARGA, *L'Arxiu Parroquial de Santa Maria de Verdú*, Tàrraga, Arxiu Històric Comarcal, 2002.

Fins al primer terç del segle xx, l'arxiu verduní contenia un corpus musical extraordinari, que ja es va iniciar a finals del segle xi.² Tot i així, el corpus més destacable el prenen les composicions escrites a la segona meitat del segle xvii i al primer quart del segle xviii, les que es corresponen als manuscrits musicals 1168, 1637 i 1638, conservats a la Secció de Música de la Biblioteca de Catalunya (BC). Aquesta també conté obres medievals del segle xi al segle xv, dins el topogràfic 1451. Altres composicions que s'havien copiat i conservat a l'arxiu parroquial verduní es troben actualment a l'Arxiu Comarcal de la Segarra; a Cervera, concretament, són deu obres destinades a la litúrgia dels difunts.³ Darrers estudis documentals han tret a la llum noves pertinences de documentació que havia pertangut a l'arxiu verduní i que actualment també es troba a la Biblioteca de Catalunya, documents que caldrà estudiar posteriorment i fer-ne una valoració musicològica.⁴

EL COPISTA JOSEP SEGARRA COLOM

La pràctica totalitat de les partitures del període barroc conservades a l'arxiu parroquial verduní són còpia d'una sola persona, el prevere local Josep Segarra Colom, de qui no es té constància que hagués estat mestre de capella o organista; en canvi, sí que sabem que va ser prefecte dels infants de la capella de música local. De la seva mà es conserven dos volums de música a «cant d'orgue», el que vindrien a ser els manuscrits musicals 1168 i 1638, ambdós de música exclusivament litúrgica. El primer conté 840 pàgines i el segon 440, i amb signes evidents de no estar acabat. Avui dia a aquest darrer volum se li han donat unes cobertes noves de pell, però a l'original les tapes eren temporals, fetes de retalls de pergami recosits, un signe evident que es tractava d'unes cobertes provisionals. A més dels dos volums, Segarra Colom copià centenars de papers solts de música, en format de

2. Higiní ANGLÈS, *La música a Catalunya fins al segle XIII*, Barcelona, Institut d'Estudis Catalans i Biblioteca de Catalunya, 1935, p. 178 (reproducció de Biblioteca de Catalunya i Universitat Autònoma de Barcelona, 1988); Joaquim GARRIGOSA I MASSANA, *Els manuscrits musicals a Catalunya fins al segle XIII*, Lleida, Institut d'Estudis Ilerdencs, 2003, p. 107-113; Josep M. SALIS I CLOS, «Les partitures de la capella de música de Santa Maria de Verdú. Segles XI-XVIII», *Urtx: Revista Cultural de l'Urgell*, 11 (1998), p. 70-88; Josep M. SALIS I CLOS, «Manuscrits musicals dels segles XI-XV a l'església de Santa Maria de Verdú», a *Actes de la XLII Jornada de Treball Romànic Tardà a les Terres de Lleida/Ponent*, Sant Martí de Maldà, Grup de Recerques de les Terres de Ponent (2013), p. 517-546; Josep M. SALIS I CLOS, «Tres composicions musicals dels segles XII-XIV de Verdú i Vallbona de les Monges», a *Actes de la XLII Jornada de Treball Romànic Tardà a les Terres de Lleida/Ponent*, Sant Martí de Maldà, Grup de Recerques de les Terres de Ponent (2013), p. 549-574.

3. Josep M. SALIS I CLOS, «Obres del fons musical de Santa Maria de Verdú a l'Arxiu Comarcal de la Segarra», *Miscel·lània Cerverina*, 19 (2009), p. 249-269.

4. Anna GUDAYOL I TORELLÓ, «Pervivència d'una biblioteca litúrgica: fragments de còdexs de l'Arxiu Parroquial de Verdú a la Biblioteca de Catalunya», *Miscel·lània Litúrgica Catalana*, XXII (2014), p. 53-94.

particel·la. En definitiva, el fons musical verduní conté més de sis-centes composicions de seixanta-set autors diferents, principalment de l'àrea catalana.

Tot i el nombre destacat d'obres copiades, hi ha evidències que mostren que aquest arxiu musical contenia més composicions d'aquest període i que, malauradament, en un moment o altre, es van perdre. Aquest fet ens el fa entendre una numeració interna de les obres en particel·la, i justament falten diverses composicions segons la numeració conservada.⁵

En el cas concret de Joan Cererols, s'han guardat en aquest fons una vintena de composicions en els manuscrits de música 1168 i 1637, i és gràcies a la conservació d'aquest fons i a l'obra del pare David Pujol que avui les podem conèixer en format de partitura transcrita i editada.

Obra	Folios
Oratorium <i>Sancti Ioseph</i> ad Vesperas A. 3. Chorus A. 8. - Folia	5 5
Oratorium <i>Sancti Ioseph</i> ad Vesperas A. 3. Chorus A. 8. - Folia	6 3
Oratorium <i>Sancti Ioseph</i> ad Vesperas A. 3. Chorus A. 9. - Folia	7 7
Oratorium <i>Sancti Ioseph</i> ad Vesperas A. 3. Chorus A. 9. - Folia	8 3
Oratorium <i>Sancti Ioseph</i> ad Vesperas A. 3. Chorus A. 9. - Folia	9 0
Oratorium <i>Sancti Ioseph</i> ad Vesperas A. 3. Chorus A. 9. - Folia	9 7
Oratorium <i>Sancti Ioseph</i> ad Vesperas A. 3. Chorus A. 9. - Folia	1 0 4
Oratorium <i>Sancti Ioseph</i> ad Vesperas A. 3. Chorus A. 9. - Folia	2 6 3
Oratorium <i>Sancti Ioseph</i> ad Vesperas A. 3. Chorus A. 9. - Folia	2 6 9
Oratorium <i>Sancti Ioseph</i> ad Vesperas A. 3. Chorus A. 9. - Folia	2 7 3
Oratorium <i>Sancti Ioseph</i> ad Vesperas A. 3. Chorus A. 9. - Folia	2 8 1
Oratorium <i>Sancti Ioseph</i> ad Vesperas A. 3. Chorus A. 9. - Folia	2 8 4
Oratorium <i>Sancti Ioseph</i> ad Vesperas A. 3. Chorus A. 9. - Folia	2 8 8
Oratorium <i>Sancti Ioseph</i> ad Vesperas A. 3. Chorus A. 9. - Folia	2 9 2
Oratorium <i>Sancti Ioseph</i> ad Vesperas A. 3. Chorus A. 9. - Folia	7 7 7
Oratorium <i>Sancti Ioseph</i> ad Vesperas A. 3. Chorus A. 9. - Folia	6 3 1

FIGURA 1. Obres de Joan Cererols a l'index de l'M 1168 (BC).

DISGREGACIÓ I RECUPERACIÓ D'UNA PART DE L'ARXIU MUSICAL VERDUNÍ I EL CONEIXEMENT D'AQUEST

Amb el pas del temps, aquestes composicions barroques es conservaren a l'arxiu parroquial verduní, però malauradament aquest va anar perdent els materials musicals. Un exemple clar que ho evidencia és el mateix manuscrit musical 1168, que desaparegué de Verdú en data desconeguda i feu cap a una botiga d'antiquitats de Barcelona. Com també sortiren les deu composicions que actualment es troben a l'Arxiu Comarcal de la Segarra, a Cervera. Avui en dia, a l'Arxiu Parroquial de Verdú es conserven tan sols dues particel·les soltes d'una obra a *lo humano*, i una còpia manuscrita a l'apís d'una obra del segle XVI, ambdues d'autoria anònima.

5. Josep M. SALISI I CLOS, «El proceso compilatorio en la música hispánica a finales del siglo XVII e inicios del XVIII: el caso particular del Fons Verdú de la Biblioteca de Catalunya», *Boletín de la Asociación Española de Documentación Musical* (AEDOM), 20 (2016), p. 98-123.

No és fins al 1930 que Higiní Anglès redescobreix aquest fons musical i que s'inicien els passos pertinents per a conservar-lo. Durant gairebé mig segle, el fons verduní restà oblidat i no és fins a la dècada dels vuitanta del segle passat que aquest fons torna a estar present entre els musicòlegs. Així doncs, Miquel Querol, Francesc Bonastre i Antonio Ezquerro, entre d'altres, mostren interès per les obres d'aquest fons musical i en duen a terme diverses publicacions.⁶ Més endavant, jo mateix en presento una relació d'obres fins a fer-ne el tema central de la meua tesi doctoral.⁷

EL VOLUM DE MÚSICA 1168 I L'OBRA DE JOAN CEREROLS

Sembla ser que el volum 1168 es comença a confeccionar vers el 1691, almenys és la data que consta a l'inici del volum, i es clou abans del 1702, any en què consta que s'inicia el segon volum, el que coneixem com a 1638. L'M 1168 està format per diversos lligalls de folis, i l'obra de Cererols es troba repartida en distints lligalls, fet que mostraria que va ser copiada en diferents *tempus*. L'única data que mostren algunes de les còpies de Joan Cererols és la del 1683, i, amb tota seguretat, es tractaria de la data de la còpia, ja que Cererols mor el 1680, tres anys abans. Les obres del mestre montserratí que conté el volum 1168 són:

—*Credidi*, p. 55-59, al primer lligall (l'anticipa una obra d'Anton Font i la segueix una de Bailón).

—*Salve Regina*, p. 63-71, al segon lligall (l'anticipa una pàgina en blanc i la segueix una obra de Josep Raduà).

—*Dixit Dominus*, p. 77-82, al segon lligall (l'anticipa una pàgina en blanc i la segueix el mateix Cererols).

—*Confitebor*, p. 83-89, al segon lligall.

—*Beatus vir*, p. 90-96, al segon lligall.

6. Miquel QUEROL I GAVALDÀ, *Cançoners català dels segles XVI-XVIII*, Barcelona, Consell Superior d'Investigacions Científiques, 1979, p. 23, 24, 30 i 80-89, col·l. «Monumentos de la Música Española», XXXVII; Francesc BONASTRE I BERTRAN, *Historia de Joseph: Oratori de Lluís Vicenç Gargallo (c. 1636-1682)*, Barcelona, Diputació de Barcelona i Biblioteca de Catalunya, 1986, p. 27-35; Francesc BONASTRE I BERTRAN, *Estudi sobre el barroc musical hispànic*, vol. II: *Completos a 15, de Francesc Soler (f. 1688)*, Barcelona, Biblioteca de Catalunya, 1988, p. 21-53 i 107; Josep PAVIA I SIMÓ, *La música en Catalunya en el segle XVIII: Francesc Valls (1671 c. - 1747)*, Barcelona, Consell Superior d'Investigacions Científiques, 1997, p. 309 i 310; Antonio EZQUERRO ESTEBAN, *Tonos humanos, letras y villancicos catalanes del segle XVII*, Barcelona, Consell Superior d'Investigacions Científiques, 2002, col·l. «Monumentos de la Música Española», LXV; Daniel CODINA I GIOL, «El manuscrit 1638, procedent de la Col·legiata de Verdú», *Revista Catalana de Musicologia*, II (2004), p. 103-130.

7. Josep M. SALIS I CLOS, «Les partitures de la capella de música de Santa Maria de Verdú. Segles XI-XVIII», *Urtx: Revista Cultural de l'Urgell*, 11 (1998); Josep M. SALIS I CLOS, *La música religiosa a Catalunya a finals del segle XVII: El Fons Verdú de la Biblioteca de Catalunya*, Lleida, Institut d'Estudis Ilerdencs i Diputació de Lleida, 2010; Josep M. SALIS I CLOS, *El repertori litúrgic marià a Catalunya a finals del segle XVII: Les antífones marianes majors de l'M 1168 del Fons Verdú de la Biblioteca de Catalunya*, tesi doctoral, Universitat Autònoma de Barcelona, 2012, volums 1-3.

- Laudate pueri*, p. 97-103, al segon lligall.
- Magnificat*, p. 104-111, al segon lligall (la segueix una obra d'autoria anònima).
- Cum invocarem*, p. 263-268, al tercer lligall (l'anticipa una pàgina en blanc i la segueix Cererols).
- In te Domine*, p. 269-272, al tercer lligall.
- Qui habitat*, p. 273-280, al tercer lligall.
- Ecce nunc*, p. 281-283, al tercer lligall.
- Te lucis*, p. 284-287, al tercer lligall.
- Nunc dimittis*, p. 288-291, al tercer lligall.
- Salve Regina*, p. 292-296, al tercer lligall (la segueix una obra de Miquel Selma).
- Missa*, en quart to, p. 631-646, al quart lligall (l'anticipa una obra de Miguel Tello i la segueix una de Josep Reduà).
- Missa*, en cinquè to, p. 797-804, cinquè lligall (l'anticipa una obra de Joan Prim i la segueix una de Joan Verdalet).

Segons aquesta relació, es pot dir que l'obra de Cererols va ser copiada en quatre blocs: pràcticament, de la pàgina 55 a la 111, de la 263 a la 296, de la 632 a la 636 i de la 794 a la 804.

Una altra mostra que les obres de Cererols foren copiades en uns temps diferents, encara que no sigui definitivament determinant, són les marques d'aigua del suport. En aquest cas, els lligalls que contenen les obres de Cererols es troben en papers de tres fàbriques diferents i, segons els lligalls, agrupats en papers d'una mateixa fàbrica.

LES OBRES DE JOAN CEREROLS AL MANUSCRIT DE MÚSICA 1637

El manuscrit 1637 és un ampli recull de partícels que conté les obres de diversos autors i on es presenten tant composicions destinades a la litúrgia, com paralitúrgiques i *a lo humano*. En aquest cas, cal destacar els tres villancets de Cererols, coneguts gràcies a aquest fons musical: *Vuela, paloma divina*, a dues veus; *Soles, penas y cenas*, a quatre veus, i també amb la mateixa disposició vocal, *Venid, zagales, venid*. S'hi troben també unes *Lletanies* a quatre veus, i els salms de *Tèrcia de diumenge*, ara a vuit veus. A la vegada, el manuscrit aporta dues composicions més de Cererols, en aquest cas, incompletes: la *Missa de difunts*, a set veus, i una *Salve Regina*, a sis veus, de la qual només s'ha conservat la part de l'*Alto* del segon cor.

EL PROCÉS DEL CONEIXEMENT I RECUPERACIÓ DEL FONS MUSICAL I L'INTERÈS DEL PARE DAVID PUJOL

En el cas de la documentació musical verdunina, hi intervenen diverses persones amb relació a la descoberta i al coneixement dels materials musicals. En

primer lloc, es troba el prevere local mossèn Josep Cases, organista i mestre de la capella parroquial. És ell qui posa en coneixement l'antiga documentació verdunina a qui havia estat el seu mestre de música al seminari de Solsona, mossèn Ricard Penina, que llavors es trobava als Lluïsos de Gràcia, que amb anterioritat havia estat organista a l'església de Tàrraga, a pocs quilòmetres de Verdú. Penina, un cop s'assabenta del fons verduní, comenta a Cases que possiblement Higiní Anglès podria estar-hi interessat.

El fet que destaca el fons, però, rau en la venda del volum que coneixem com a 1168 per part de l'antiquària del carrer de la Palla de Barcelona, Dolors Campanera, que vengué el manuscrit a Higiní Anglès, el 1931, per cent cinquanta pessetes.

Cal suposar que és en aquest punt quan arranca el coneixement d'Anglès sobre el fons verduní. Dolors Campanera era natural de la població tarragonina de Bràfim i residia a Bellpuig, també a pocs quilòmetres de Verdú. És molt probable, doncs, que el manuscrit en qüestió hagués sortit de l'arxiu parroquial verduní en un moment o altre mitjançant algun prevere o d'algú relacionat amb l'església local amb la intenció de copiar-lo, estudiar-lo o conservar-lo personalment i que amb el temps hauria arribat a mans de l'antiquària. Dolors Campanera, sabedora del valor que podria tenir aquest document musical i coneixent de l'interès d'Anglès per la música del passat, possiblement l'hi hauria ofert.⁸

A la vegada, mossèn Cases, i després de l'assessorament de mossèn Penina que li recalca que Higiní Anglès hi podria estar interessat, escriu a Anglès i aquest li comenta que es traslladaria a Verdú per a veure els materials musicals. Anglès visita l'arxiu parroquial verduní el 1934 acompanyat de mossèn Batlle i un altre sacerdot i coneix de primera mà els materials musicals que s'hi conserven. En la visita, coincideix amb el bisbe solsoní Valentí Comellas, que tenia un afecte especial per la vila, ja que havia estat el seu primer destí en sortir del seminari de Solsona. Anglès li fa entendre que els materials musicals estarien més ben conservats a la Biblioteca de l'Institut d'Estudis Catalans, i que servien per a l'estudi i la divulgació posterior. El prelat accedeix i Anglès s'endú tot el que li vingué de gust, amb autorització del bisbe i a desgrat de l'organista i mestre de capella mossèn Josep Cases. Aquest, amb les presses, en fa una llista mentre la delegació barcelonina era a dinar. Posteriorment, mossèn Cases en fa una redacció de com ocorregueren els fets.

A fi de fer conèixer els valors de la nostra vila de Verdú que guardava a l'Arxiu Parroquial, vaig comunicar al meu mestre de música en el Seminari de Solsona, llavors director dels Lluïsos de Sant Felip Neri de Gràcia, Mn. Ricard Penina, un índex de peces i autors que allí es guardaven. Després d'un temps, em contestà dient-me que hi havia coses molt bones, bo i citant-me que hi havia una missa on es feien sentir

8. En una conversa amb la filla de Dolors Campanera, Dolors Xinxó i Campanera, una senyora ja octogenària en la primera dècada del 2000, em comentà que la seva mare conservava un gran recull de llibres extrets de la biblioteca particular d'un mossèn de Bellpuig. Entre aquests s'hi hauria pogut trobar l'exemplar verduní.

totes les melodies del toc de campanes de la Catedral de Barcelona, però que ell no s'hi dedicava, i per això hi havia un gran tècnic musicògraf, Mn. Higiní Anglès, al qual em dirigí. Després d'un temps em contestà Mn. Higiní que vindria a Verdú amb el Sr. Rubió, director del Museu de la Generalitat. // En aquell entremig, a principis de l'any 1933 va venir a visitar Verdú, acompanyat dels seus cosins de Tàrraga, el P. David Pujol, O. S. B., director de l'Escolania de Montserrat, i vaig tenir interès a ensenyar-li aquell gran munt de solfes, i al cap de poc ja va venir i s'emportà totes les peces que hi havia d'autors benedictins, per a copiar-les, i al cap de poc temps, religiosament me les envià des del Santuari del Miracle. // El 17 de gener de 1934 se'm presentaren Mn. Higiní Anglès i Mn. Batlle i un altre sacerdot, i dient-los que el Sr. Bisbe de Solsona, Dr. Comelles, passava uns dies a Verdú, li varen anar a exposar l'objecte de la seva vinguda i reberen totes les facilitats per part del Sr. Bisbe. // Els acompanyo a la Rectoria i els ensenyo els pergamins de solfa il·luminada amb colors de dos, tres, quatre i cinc ratlles gregorianes: aquest últim era un pergami partitura o part d'un Credo de l'Escola d'Avinyó; a més, un llibre de mig foli que semblava àrab amb lletres il·luminades a quatre colors, i tapes de cuir en relleu, amb filigranes del mateix estil àrab. Després passarem al prestatge de les solfes, de paper i de papirus, i després de mirar les peces de les solfes que allí hi havia, marxaren a dinar i fins a la tarda. I a la tarda, quan hi vaig anar, tot el que els vaig ensenyar s'ho varen endur per portar-ho a Barcelona. Tots aquells papers estaven inventariats amb l'escrit de «Estos papers són de la Comt. de Verdú ... 1763 [segueix el llistat d'autors i obres]».⁹

Concretament, Anglès i els seus acompanyants s'endugueren els manuscrits que actualment coneixem amb el topogràfic M 1451, M 1637 i M 1638. Com es pot veure, els números de registre no són correlatius, fet que indica que no entraren a la Biblioteca en el mateix moment. Anglès s'endugué els documents verdunins, amb permís episcopal el gener del 1934, però al llibre de registres de la Biblioteca de Catalunya consta l'arribada en diferents dates i a algun se li posa un preu de compra, quan en realitat fou, segons mossèn Cases, una donació.

De fet, dos anys abans de l'anada d'Higiní Anglès a Verdú, el 1932, el pare David Pujol visità l'arxiu parroquial. Ben bé podria ser que Pujol ja fos coneixedor del fons verduní, i que estigués al cas del volum que Anglès adquirí a Dolors Campanera. Si fos així, ja seria sabedor de les obres verdunines de Cererols. Així doncs, Pujol visita l'arxiu parroquial i, segons Cases, s'endú cap al santuari del Miracle les partitures que considerà que eren de mestres montserratins, partitures que retornà més endavant, tal com diu Cases, «religiosament».¹⁰

La còpia i transcripció de les obres de Cererols li serviren per tal de continuar la tasca, iniciada ja dos anys abans amb la publicació dels dos primers volums de les obres completes de Joan Cererols.

9. Arxiu particular de Ramon Boleda Cases.

10. Josep M. SALISI I CLOS, «El Fons Verdú de la Biblioteca de Catalunya, trajectòria i problemàtica del trasllat», *Anuario Musical* (Consell Superior d'Investigacions Científiques), 64 (2009), p. 109-136.

LES OBRES VERDUNINES PUBLICADES A *MESTRES DE L'ESCOLANIA DE MONTSERRAT*

El pare David Pujol organitzà l'edició de les obres completes de Cererols en cinc volums, però de fet, només arribà a veure'n quatre de publicats, ja que finà abans de la publicació del cinquè, i va ser el pare P. Gregori Estrada qui en clogué la publicació.

Per tal de donar coherència al conjunt de la collecta de l'obra cereroliana, el pare Pujol ho organitza en:

Volum I. Composicions destinades a l'ofici: vespres, completes i antífones marianes majors.

Volum II. Composicions destinades a la missa, incloent-hi l'antífona inicial *Asperges me*.

Volum III. *Tonos, villancicos i romances*.

Volum IV. Cinc misses, una en cada to, del primer al cinquè.

Volum V. Obres diverses destinades a l'ofici.

En total, s'apropa a la vuitantena de composicions conegudes del mestre montserratí.

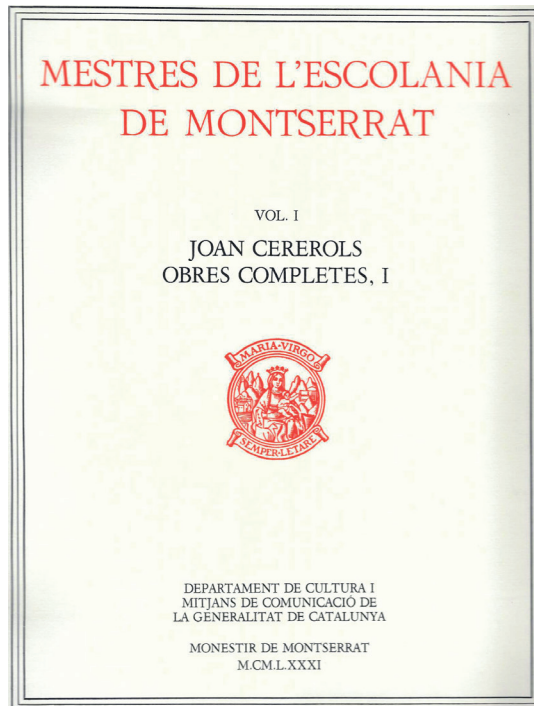

FIGURA 2. Portada del primer volum de *Mestres de l'Escolania de Montserrat* (autor).

*MESTRES DE L'ESCOLANIA DE MONTSERRAT, VOLUM I*¹¹

La primera edició de les obres completes de Cererols veu la llum el 1930, i quan el pare Pujol transcriu les composicions de Cererols no coneixia l'existència del fons verduní. Així doncs, en l'edició esmenta que les obres que es presenten han estat transcrites d'un manuscrit copiat pel pare Bartomeu Blanch a mitjan segle XIX.

Les coincidències entre les obres del Fons Verdú i l'obra copiada per Blanch i publicada per Pujol són: els salms de vespres a nou veus (p. 3-15): *Dixit Dominus*, *Confitebor tibi*, *Beatus vir*, *Laudate pueri* i *Credidi*.

En el manuscrit 1168, en primer lloc, es troba el salm *Credidi* (p. 55-59), el segueixen els salms *Dixit Dominus* (p. 77-83), *Confitebor tibi* (p. 83-89), *Beatus vir* (p. 90-96) i *Laudate pueri* (p. 77-104). En canvi, no s'hi troben els salms *Lætatus sum* i *Nisi Dominus*, que sí els publica Pujol, que els extreu de les còpies de Blanch. Al manuscrit verduní després dels salms de vespres es troba el *Magnificat*, també a nou veus (p. 104-111).

Al manuscrit verduní aquestes obres es troben escrites en folis en sentit apaïsat i en disposició contraposada o de mirall entre el primer i el segon cor, és a dir: tiple, *alto*, tenor i baix pel que fa al primer cor, i baix, tenor, *alto* i tiple, pel que fa al segon cor, a més de la part de l'acompanyament. A la transcripció, Pujol presenta les parts com a l'original, en claus baixes, tal com es troba també al manuscrit verduní. En canvi, el salm *Credidi*, que a Verdú va ser copiat amb anterioritat a la resta de salms de vespres, es presenta en la disposició habitual pel que fa a les veus: tiple, *alto*, tenor i baix en el primer cor i tiple, *alto*, tenor i baix en el segon cor, amb la part de l'acompanyament sota les veus.

*MESTRES DE L'ESCOLANIA DE MONTSERRAT, VOLUM II*¹²

De les composicions publicades en aquest volum, al fons verduní, tan sols s'hi troba la part de l'acompanyament de la *Missa de difunts*, a set veus (M 1637-IV/13). Aquesta part presenta certes diferències amb relació a la mateixa part publicada per Pujol. En aquest sentit, a la partícula solta s'hi troba l'entonació del *Te decet himnus*, mentre que a la de Pujol no hi apareix, igual que algun xifrat que es presenta en el manuscrit i que a la publicació no s'especifica; a la vegada alguna figura ha estat intercanviada d'octava. Al mateix temps, a la còpia de Segarra Colom hi manca la part de *Dona eis domine*.

El pare Pujol esmenta que aquesta obra ha estat copiada del manuscrit que es troba a l'Arxiu Parroquial de Canet de Mar, i també esmenta que algunes parts es troben copiades a la Biblioteca de Catalunya, M 402, i a l'Arxiu Capitular de Lleida.

11. David PUJOL (ed.), *Mestres de l'Escolania de Montserrat*, vol. I: *Joan Cererols. Obres completes, I*, Abadia de Montserrat, primera edició, 1930, segona edició, 1981, p. 3-53.

12. David PUJOL (ed.), *Mestres de l'Escolania de Montserrat*, vol. II: *Joan Cererols. Obres completes, II*, Abadia de Montserrat, primera edició, 1931, segona edició, 1982, p. 177-244.

*MESTRES DE L'ESCOLANIA DE MONTSERRAT, VOLUM III*¹³

Quan es publica aquest volum, David Pujol ja coneixia els materials del fons verduní. En aquest volum totes les composicions són villancets, i els tres darrers de la publicació són els que es trobaren copiats a Verdú:

— *Venid, zagales, venid*, a quatre veus. Conté les parts de tiple 1r, tiple 2n i *alto* (M 1637-II/47). *Cantus* 1r, *cantus* 2n, *alto*, tenor i «guió para el órgano» o acompanyament (M 1637-IV/2). Els dos manuscrits corresponen a dues grafies diferents i cap de les dues no és de Segarra Colom.

— *Soles, penas y cenas*, a quatre veus (M 1637-IV/3). Tiple 1r, tiple 2n, *alto* i tenor i no conté l'acompanyament. Aquesta obra sí que és còpia de Segarra Colom.

— *Vuela, paloma divina, para la Asumption de la Virgen Maria*, a dues veus (M 1637-IV/1). Conté les parts de tiple, tenor i acompanyament. La grafia correspon també a Josep Segarra Colom.

*MESTRES DE L'ESCOLANIA DE MONTSERRAT, VOLUM IV*¹⁴

S'hi troben dues misses: la *Missa* a cinc veus, en 4t to; *Soli Deo honor et gloria* (M 1168, p. 632-636), i la *Missa* a cinc veus, en 5è to (M 1168, p. 797-804). Ambdues misses al manuscrit verduní es presenten amb disposició normal, sense l'efecte mirall que s'ha vist anteriorment. Pel que fa a la primera missa, la de 4t to, també es troba a l'M 1637-IV, concretament: la part de l'*alto* del 2n cor (IV-16); del baix del 2n cor (IV/16) —amb grafia diferent de la de Segarra—; el *cantus* i baix del 2n cor (IV/4), i la de tenor del 2n cor (IV/15). En una de les parts, mossèn Cases hi anotà: «En 1932 el Rnt P. David Pujol O. S. B., vingué a eixa vila de Verdú i s'endugué totes les solfes que eren d'algun monjo seu, les copiaren i les retornaren».

Pel que fa a la segona missa, la de 5è to (M 1168, p. 797-804), també es troba a l'M 1637-IV; concretament: la part de *cantus* del 1r cor, *cantus* del 2n cor i l'acompanyament (IV-4); *cantus* del 1r cor (M 1637-IV/14); *alto* del 2n cor (IV/16); baix del 2n cor (només el *Kyrie*) (IV/20), i el tenor del 2n cor (IV/15). En les dues misses, el pare Pujol en presenta l'acompanyament amb la reducció de les veus, i en fa l'harmonia allà on no canten algunes de les parts. En una de les partícels, mossèn Cases hi afegeix: «Al Santuari del Miracle (Riner) hi ha còpia feta pel P. David Pujol O. S. B.».

Referent a les dues misses, el pare David Pujol esmenta en la introducció del volum IV que es troben a l'M 1198 de la Biblioteca de Catalunya, sens dubte, es tracta d'una confusió; tot i així, fa avinent que la totalitat de les misses que es pu-

13. David PUJOL (ed.), *Mestres de l'Escolania de Montserrat*, vol. III: *Joan Cererols. Obres completes, III*, Abadia de Montserrat, primera edició, 1932, segona edició, 1983, p. 243-251.

14. David PUJOL (ed.), *Mestres de l'Escolania de Montserrat*, vol. VII: *Joan Cererols. Obres completes, IV*, Abadia de Montserrat, 1975, p. 65-128.

bliquen en el volum no s'havien trobat amb anterioritat, durant la publicació dels tres volums anteriors.

A partir de la publicació del volum IV, el pare Pujol canvia alguns aspectes de la transcripció. En aquest moment presenta ja la transcripció de les claus passant de claus de do a claus de sol i fa, i a la vegada ampliarà el baix de l'acompanyament amb la reducció de les veus dels distints cors, fet que, anteriorment, en les tres primeres publicacions, no era així. Com a fet comú, les cinc misses d'aquest volum no contenen la part del *Benedictus*.

Les tres primeres misses estan extretes del fons de la catedral d'Urgell (Biblioteca de Catalunya, amb el topogràfic 2713), copiades per Maurici Espona, mestre de capella d'aquella catedral el 1773.

*MESTRES DE L'ESCOLANIA DE MONTSERRAT, VOLUM V*¹⁵

Del fons verduní en el volum s'hi troba: el *Magnificat*, a nou veus (M 1168, p. 104-111), en disposició de mirall i l'acompanyament sota el tiple del 1r cor. El pare Pujol, en la presentació del volum esmenta amb referència al *Magnificat* que correspondria a les vespres publicades en el primer volum, i que llavors es desconeixia el manuscrit 1168 i per aquesta raó es publicà el *Magnificat* a deu veus, l'únic conegut fins llavors. En aquest sentit, la publicació ara del *Magnificat* a nou veus resol el que en el seu moment es va publicar a *Mestres de l'Escolania de Montserrat*. Al manuscrit verduní, el *Magnificat* segueix al salm de vespres *Laudate pueri*, també a nou veus.

A les vespres verdunines hi manquen els salms *Lætatus sum* i *Nisi Dominus*. Això podria ser degut al fet que al copista Segarra Colom no li degueren arribar les partícules; d'altra banda, els hauria pogut copiar per tal de tenir la composició completa. En el manuscrit se segueix la disposició contraposada entre el segon i el tercer cor, així com la part de l'acompanyament es troba situada sota la part del tiple del primer cor. En aquest cas, David Pujol resol la part de l'acompanyament: ja no presenta la reducció de les veus, tal com s'ha vist en les dues misses, sinó que ara en proposa un acompanyament real.

També s'hi troben unes completes, alternades de manera destacada i que donen rellevància als distints plans sonors: vuit veus en dos cors / quatre veus en un cor / el cor unisonal en cant pla / i l'orgue (M 1168, p. 263-291). Tots els nombres bicorals presenten la disposició contraposada, en forma de mirall. Les completes tenen el plantejament següent: *Cum invocarem*, a vuit veus; *Et scitote el coro*, *Ira-simini el organo*; *Sacrificate*, a vuit veus; *Signatum el coro a fructu et organo*; *In pace*, a quatre veus del primer cor; *Quoniam*, a vuit veus; *Gloria Patri el coro*, *Sicut erat el organo*; *In te Domine*, a vuit veus; *In manus tuas*, a quatre veus del pri-

15. David PUJOL (ed.), *Mestres de l'Escolania de Montserrat*, vol. IX: Joan Cererols. *Obres completes*, V, Abadia de Montserrat, 1981, p. 8-23, 24-76, 77-85, 86-101, 114-127 i 179-206.

mer cor; *Quoniam servitudo el coro, Eduesme el organo; Gloria Patri el coro, Sicut erat el organo; Qui habitat, a vuit veus; Quoniam ipse el coro, Scapolis el organo; Scuto circumdabit, a vuit veus; Cadent el coro, Veruntament el organo; Quonima tu es, a vuit veus; Quoniam angelis el coro, Inmanibus el organo; Super aspidem, a vuit veus; Gloria Patri el coro, Sicut erat el organo; Ecce nunc, a vuit veus; In noctiubus el coro, Benedicat te el organo; Gloria Patri a vuit veus; l'himne *Te lucis ante terminum*, a vuit veus, i el càntic *Nunc dimittis*, a vuit veus.*

Segueix la *Salve Regina*, a vuit veus, *con ecos*, datada del 1683 (M 1168, p. 292-296), al manuscrit en disposició contraposada, en forma de mirall. Una segona *Salve Regina*, també a vuit veus (M 1168, p. 63-71), igualment datada del 1683 i també en disposició contraposada al manuscrit. La mateixa antífona es troba a l'M 1637-I-IV. La conformen les parts de *cantus* 1r del 1r cor (I-17); *cantus* 1r, *cantus* 2n, *alto* i tenor del 1r cor; *cantus*, *alto*, tenor i baix del 2n cor (IV-8); la part de l'acompanyament (IV-16); la part del tenor del 2n cor (IV-16); el *cantus* i l'*alto* del 2n cor (IV-16), i la part del baix del 2n cor (IV-16). David Pujol manifesta que a l'arxiu montserratí es troba en fotografia una part de tenor de procedència desconeguda (al volum II de fotografies, p. 269-270). A la vegada, Pujol presenta les dues antífones majors *Salve Regina* de manera correlativa, i esmenta que l'antífona *en falsete y en ecos* correspon al final de les completes anteriors.

Referent a aquestes partícels de la segona antífona, el pare Pujol cau en la confusió de considerar la data del 1763 com a data de còpia, fet que és incorrecte. Aquesta data del 1763 va sempre acompanyada del text de «estos papers son de la Comunitat de Preveres de Verdú», com si es tractés d'un senyal de propietat de la documentació musical, ja que la gran majoria de documents de l'M 1637 la duen adscrita a la portadeta; a més, la grafia musical de la partitura correspon a Segarra Colom, que finà el 1730, bastants anys abans de la manifestació de propietat de la documentació musical.

Unes *Lletanies*, a quatre veus (M 1637-IV). Aquesta obra al fons verduní es presenta en tres còpies distintes: dues en partícels i una tercera en partitura general, tal com ho especifica el pare Pujol en la presentació del volum V de *Mestres de l'Escolania de Montserrat*. Pel que fa a una de les còpies, esmenta que està acompanyada per l'arpa, mentre que en una segona s'hi anota que és per a l'orgue. Una primera per a *cantus* 1r, *cantus* 2n, *alto*, tenor i acompanyament *al arpa* (IV/6); una segona per a *cantus* 1r, *cantus* 2n, *alto*, tenor i acompanyament (IV/7), i la tercera en partitura general (IV/5). Una nova confusió de dates es fa present també en aquesta obra: a les partícels s'hi especifica de nou la pertinença verdunina de les còpies amb l'anotació de l'any 1763; en aquest cas, però, en la publicació montserratina s'esmenta la de còpia del 1703.

Un salm de *Tèrcia dels diumenges*, a vuit veus (M 1637), concretament es tracta de l'himne del salm 118. Aquesta composició es presenta incompleta i només es coneix la del fons verduní. En aquest cas, hi manquen el *cantus*, l'*alto* i el tenor del 1r cor. En l'obra, malgrat que hi manquen tres veus del primer cor, Pujol considera interessant de publicar-la. Les parts conegudes i que publica el pare Pujol són les de: baix del 1r cor (IV/11); l'acompanyament (IV/16); *cantus* del 2n

cor (IV/10); l'alto del 2n cor (IV/25); tenor del 2n cor (IV/12), i el baix del 2n cor (IV/16). En una de les partícules, mossèn Cases hi afegeix: «F. Joan Cererols m. de Montserrat, arreglat a veus per David Pujol O. S. B.».

ALTRES OBRES DE CEREROLS, NO PRESENT A L'OBRA DE *MESTRES DE L'ESCOLANIA DE MONTSERRAT*

Es tracta de l'antífona *Salve Regina*, a sis veus, i de la qual només es conserva la part de l'*alto* del 2n cor (M 1637-IV/9). El fet que tan sols es conservi una sola part de l'obra fa pensar que Pujol en desestimà la publicació; tot i així, comenta aquesta absència en una nota al peu a la pàgina a l'índex alfabètic de les composicions de Cererols (p. xxxi).

PARTICULARITATS DE LES CÒPIES VERDUNINES DE LES OBRES DE CEREROLS

La música de Joan Cererols que es troba al Fons Verdú presenta certes particularitats que no es troben en cap més autor dels seixanta-set que conformen aquest fons. Les particularitats mostren uns trets rellevants que en destaquen certes qüestions, com ara: 1) per què copia només les obres de Cererols en el sentit de mirall entre les parts?; 2) hi ha el dubte de si al copista Segarra Colom li varen arribar les obres de Cererols en disposició de partitura general o en partícules soltes; 3) per què el salm *Credidi* no el copia en la mateixa disposició?; 4) la presentació en mirall representa una disposició concreta de les parts vocals i instrumentals en el moment de la interpretació? El fet de presentar en l'obra de Miquel Selma en disposició «normal» de les parts dels dos cors a continuació de la de Cererols en el mateix foli mostra la intenció clara d'escriure en mirall les obres del mestre montserratí (figures 3 i 4).

Aquest particularitat escrita a les partitures només es troba en les obres a vuit i a nou veus. A més, en les obres a nou veus en tres cors, la part de l'acompanyament es troba sota el *cantus* del 1r cor, i el 2n i 3r cor també presenten la forma de mirall (figura 5). En canvi, però, les misses a cinc veus no presenten la particularitat anterior de situar l'acompanyament sota el *cantus*, sinó que ho fan sota la part del baix del 2n cor (figura 7).

En el moment de la còpia del càntic *Nunc dimittis* hi hagué una confusió entre les parts de l'*alto* i el tenor del 2n cor; en aquest cas, sembla com si el copista hagués copiat per descuit la part de l'*alto* en el segon pentagrama —en lloc del tercer segons la forma de mirall— i ho volgué arreglar en adonar-se de la confusió (figura 6).

Les dues misses no presenten aquesta disposició particular, ja que estan escrites a cinc veus i, consegüentment, no poden mostrar la disposició en forma de mirall. Les dues misses són les dues darreres obres copiades de Cererols al volum 1168 (figura 7).

FIGURA 3. Inici de la Salve Regina (BC).

FIGURA 4. Final de la Salve Regina de Joan Cererols i inici de la de Miquel Selma (BC).

FIGURA 5. *Laudate pueri, a nou veus* (BC).FIGURA 6. *Nunc dimittis* (BC).

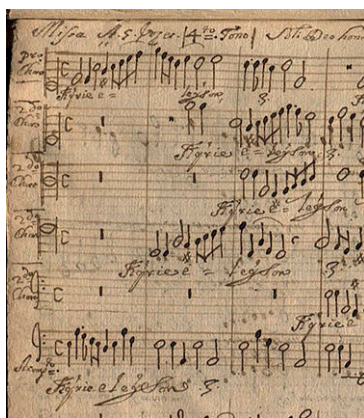
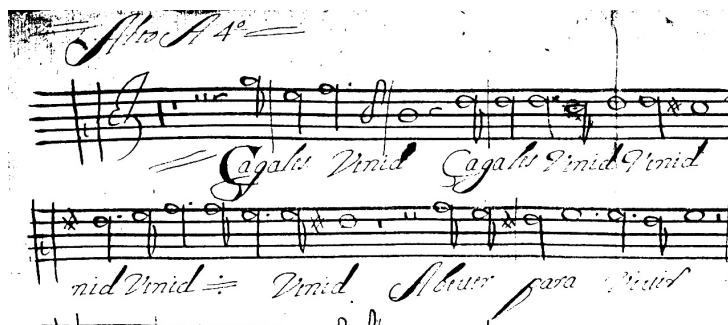

FIGURA 7. Missa en 4t to (BC).

Pel que fa a les partícules del manuscrit de música 1637, s'hi veu clarament que en un dels villancets hi hagué dues mans que el copiaren, i cap és la del copista Josep Segarra Colom (figures 8 i 9), justament es tracta del villancet *Venid, zagales, venid*. En aquest punt, presenta la incògnita de si els copistes podien ser membres de la capella verdunina o si es tracta de dues còpies que ja li arribaren a Segarra, i, per tant, es tracta de còpies vingudes de l'exterior.

FIGURA 8. Particella de *Venid, zagales, venid* (BC).FIGURA 9. Particella de *Venid, zagales, venid* (BC).

A TALL DE CONCLUSIÓ

En la collecta de David Pujol, ens trobem davant l'inici d'una magna obra de recuperació, publicació i divulgació de les composicions dels *Mestres de l'Escolania de Montserrat*, i Pujol encetà aquesta col·lecció amb un dels mestres i compositors més destacats ja no tan sols del panorama montserratí, sinó català i peninsular.

Per a poder comprendre l'extensió de la música de Cererols i la vigència en el seu propi temps cal conèixer què succeïa musicalment i culturalment a Verdú, fet que queda demostrat per la dilatada quantitat de música copiada per Josep Segarra Colom.

La conservació dels materials musicals durant segles al fons musical de l'església verdunina feu possible, en gran manera, l'ampliació del coneixement de les obres de Joan Cererols.

A la vegada, l'observació de com es copiaren les obres cererolianes dins el volum M 1168 mostra les diferències d'aquestes obres amb les de la resta de mestres de capella conservades en el volum, i atorga a les obres de Cererols una personalitat pròpia.

Aquesta particularitat presenta l'interrogant de per què es van copiar d'aquesta manera. Quin sentit tenia fer-ho en eixes disposicions si sembla que l'habitual era en un sentit més lògic —tal com les coneixem avui dia. O és que potser aquestes disposicions mostren una possible disposició de la plantilla de la capella situant les parts d'una manera molt concreta i específica en la música de Cererols?

Sens dubte, aquest fet obre una porta a possibles estudis posteriors per part dels investigadors i també dels intèrprets. Sembla que les còpies de Segarra Colom, a més de preservar i guardar la música de Cererols, van més enllà i mostren aspectes interpretatius de la música en el seu moment.

Comparant els tres primers volums de l'obra de Cererols, publicats el 1930, el 1931 i el 1932, i els dos volums darrers, el quart del 1975, i el darrer, acabat el 1978 i publicat pòstumament el 1981, es mostra una diferència clara en els criteris de transcripció per part del pare David Pujol. Això podria deure's al fet que pensava a facilitar la interpretació per part dels cors que volguessin cantar les obres del mestre Cererols.

BIBLIOGRAFIA

- ANGLÈS, Higini. *La música a Catalunya fins al segle XIII*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans: Biblioteca de Catalunya, 1935, p. 178. [Reproducció de Biblioteca de Catalunya i Universitat Autònoma de Barcelona, 1988]
- BONASTRE I BERTRAN, Francesc. *Historia de Joseph: Oratori de Lluís Vicenç Gargallo (c. 1636-1682)*. Barcelona: Diputació de Barcelona: Biblioteca de Catalunya, 1986, p. 27-35.

- BONASTRE I BERTRAN, Francesc. *Estudi sobre el barroc musical hispànic*. Vol. II: *Completes a 15, de Francesc Soler († 1688)*. Barcelona: Biblioteca de Catalunya, 1988, p. 21-53 i 107.
- CODINA I GIOL, Daniel. «El manuscrit 1638, procedent de la Col·legiata de Verdú». *Revista Catalana de Musicologia*, II (2004), p. 103-130.
- EZQUERRO ESTEBAN, Antonio. *Tonos humanos, letras y villancicos catalanes del siglo XVII*. Barcelona: Consell Superior d'Investigacions Científiques, 2002. (Monumentos de la Música Española; LXV)
- FARRÉ TARGA, Miquel Àngel. *L'Arxiu Parroquial de Santa Maria de Verdú*. Tàrraga: Arxiu Històric Comarcal, 2002.
- GARRIGOSA I MASSANA, Joaquim. *Els manuscrits musicals a Catalunya fins al segle XIII*. Lleida: Institut d'Estudis Ilerdencs, 2003, p. 107-113.
- GUDAYOL I TORELLÓ, Anna. «Pervivència d'una biblioteca litúrgica: fragments de còdexs de l'Arxiu Parroquial de Verdú a la Biblioteca de Catalunya». *Miscel·lània Litúrgica Catalana*, XXII (2014), p. 53-94.
- PAVIA I SIMÓ, Josep. *La música en Cataluña en el siglo XVIII: Francesc Valls (1671 c. - 1747)*. Barcelona: Consell Superior d'Investigacions Científiques, 1997, p. 309-310.
- PUJOL, David (ed.). *Mestres de l'Escolania de Montserrat*. Vol. I: *Joan Cererols. Obres completes, I*. Abadia de Montserrat, primera edició, 1930, segona edició, 1981, p. 3-53.
- *Mestres de l'Escolania de Montserrat*. Vol. II: *Joan Cererols. Obres completes, II*. Abadia de Montserrat, primera edició, 1931, segona edició, 1982, p. 177-244.
- *Mestres de l'Escolania de Montserrat*. Vol. III: *Joan Cererols. Obres completes, III*. Abadia de Montserrat, primera edició, 1932, segona edició, 1983, p. 243-251.
- *Mestres de l'Escolania de Montserrat*. Vol. VII: *Joan Cererols. Obres completes, IV*. Abadia de Montserrat, 1975, p. 65-128.
- *Mestres de l'Escolania de Montserrat*. Vol. IX: *Joan Cererols. Obres completes, V*. Abadia de Montserrat, 1981, p. 8-23, 24-76, 77-85, 86-101, 114-127 i 179-206.
- QUEROL I GAVALDÀ, Miquel. *Cançoners català dels segles XVI-XVIII*. Barcelona: Consell Superior d'Investigacions Científiques, 1979. (Monumentos de la Música Española; XXXVII), p. 23-24, 30, 80-89.
- SALIS I CLOS, Josep M. «Les partitures de la capella de música de Santa Maria de Verdú. Segles XI-XVIII». *Urtx: Revista Cultural de l'Urgell*, 11 (1998), p. 70-88.
- «El Fons Verdú de la Biblioteca de Catalunya, trajectòria i problemàtica del trasllat». A: *Anuario Musical* [Consejo Superior de Investigaciones Científicas], 64 (2009), p. 109-136.
- «Obres del fons musical de Santa Maria de Verdú a l'Arxiu Comarcal de la Segarra». *Miscel·lània Cerverina*, 19 (2009), p. 249-269.
- *La música religiosa a Catalunya a finals del segle XVII: El Fons Verdú de la Biblioteca de Catalunya*. Lleida: Institut d'Estudis Ilerdencs: Diputació de Lleida, 2010.
- *El repertori litúrgic marià a Catalunya a finals del segle XVII: Les antífones marianes majors de l'M 1168 del Fons Verdú de la Biblioteca de Catalunya*. Tesi doctoral. Barcelona: Universitat Autònoma de Barcelona, 2012, volums 1-3.
- «Manuscrits musicals dels segles XI-XV a l'església de Santa Maria de Verdú». A: *Actes de la XLII Jornada de Treball Romànic Tardà a les Terres de Lleida/Ponent*. Sant Martí de Maldà: Grup de Recerques de les Terres de Ponent, 2013a, p. 517-546.

- SALISI I CLOS, Josep M. «Tres composicions musicals dels segles XII-XIV de Verdú i Vallbona de les Monges». A: *Actes de la XLII Jornada de Treball Romànic Tardà a les Terres de Lleida/Ponent*. Sant Martí de Maldà: Grup de Recerques de les Terres de Ponent, 2013b, p. 549-574.
- «El proceso compilatorio en la música hispánica a finales del siglo XVII e inicios del XVIII: el caso particular del Fons Verdú de la Biblioteca de Catalunya». *Boletín de la Asociación Española de Documentación Musical* [AEDOM], 20 (2016), p. 98-123.